

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในการวิจัยเรื่อง การพัฒนาแบบเรียนทางศิลปศึกษา เรื่องการเรียนรู้คุณค่าทางศิลปะ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาแบบเรียนทางศิลปศึกษา เรื่องการเรียนรู้คุณค่าทางศิลปะสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
2. เพื่อเปรียบเทียบผลการสอนศิลปศึกษา เรื่องการเรียนรู้คุณค่าทางศิลปะซึ่งผู้วิจัยพัฒนาขึ้นประกอบการสอน กับการสอนปกติ

สมมติฐานการวิจัย

นักเรียนที่ได้รับการสอนศิลปศึกษา เรื่องการเรียนรู้คุณค่าทางศิลปะ โดยการใช้แบบเรียนที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่เรียนโดยวิธีสอนปกติ

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยได้แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ

1. การพัฒนาแบบเรียนทางศิลปศึกษา เรื่องการเรียนรู้คุณค่าทางศิลปะ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
2. การเปรียบเทียบผลการสอนระหว่างการสอนที่ใช้แบบเรียนที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ในข้อ 1 กับการสอนปกติ

การพัฒนาแบบเรียนทางศิลปศึกษา เรื่องการเรียนรู้คุณค่าทางศิลปะ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

การพัฒนาเชิงคุณภาพ

1. การศึกษาค้นคว้า

1.1 การเรียนรู้คุณค่าทางศิลปะ

1.1.1 หลักพัฒนาการทางศิลปะของโลเวนเฟลด์

1.1.2 หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ.2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533)

1.1.3 หลักการวิจารณ์ศิลปะของเฟลด์แมน

1.2 การออกแบบหนังสือแบบเรียน

2. การวิเคราะห์เนื้อหา อาศัยหลักการตามข้อ 1 เป็นข้อมูลในการสังเคราะห์เป็นเนื้อหาหรือโครงสร้างของแบบเรียน

3. การจัดทำแบบเรียน นำหลักการและโครงร่างที่กำหนดไว้มาจัดทำให้เป็นรูปธรรม

4. การประเมินคุณภาพของแบบเรียนโดยบุคคลที่เกี่ยวข้อง

การพัฒนาเชิงการหาประสิทธิภาพ

นำแบบเรียนมาหาประสิทธิภาพตามเกณฑ์ $E_1/E_2 = 80 / 80$ ของชัยยงค์ พรหมวงศ์

การเปรียบเทียบเทียบผลการสอนระหว่างการสอนโดยใช้แบบเรียนที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น กับการสอนปกติ

1. ศึกษาค้นคว้าการจัดทำแบบทดสอบ

1.1 ศึกษาวิธีการทำแบบทดสอบ

1.2 ศึกษาการทดสอบประสิทธิภาพของแบบทดสอบ

2. สร้างแบบทดสอบ
3. นำไปทดลองภาคสนาม
4. นำผลมาวิเคราะห์หาค่ามัธยฐานเลขคณิต (\bar{x}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และ การทดสอบค่าที (t-test)

สรุปผลการวิจัย

1. แบบเรียนที่พัฒนาขึ้นมีคุณภาพเหมาะสมตามเกณฑ์ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่
 - 1.1 ด้านความสอดคล้องกับพัฒนาการ วุฒิภาวะ และความพร้อมของเด็ก ตามหลักการของโลเวนเฟลด์
 - 1.2 แบบเรียนมีประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด คือ $E_1/E_2 = 80 / 80$ ของชัยยงค์ พรหมวงศ์
 - 1.3 ผลการทดสอบคะแนนวัดผลก่อนเรียน หลังเรียน พบว่า คะแนนหลังเรียนสูงกว่าคะแนนก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01
 - 1.4 ผลการสอนโดยการใช้แบบเรียนที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น มีคะแนนวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าการสอนปกติอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

อภิปรายผลการวิจัย

1. แบบเรียนที่พัฒนาขึ้นมีคุณภาพเหมาะสมตามเกณฑ์ทั้ง 4 ด้าน เป็นผลจากการประเมินคุณภาพของแบบเรียนโดยบุคคลที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ ครูผู้สอน และนักเรียนต่างมีความเห็นสอดคล้องกันว่าแบบเรียนที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีคุณภาพความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ผลปรากฏเช่นนี้ เนื่องจากแบบเรียนนี้ ได้จัดทำขึ้นโดยอาศัยหลักการทางวิชาการมาเป็นแกนในการจัดทำ สอดคล้องกับคำกล่าวของ จินตนา ไบการชูยี (ม.ป.ป.) ว่า แบบเรียนที่ดี จะต้องมีการประมวลความรู้อย่างประณีต มีความหมายต่อผู้เรียน เป็นแรง

กระตุ้นและความบันเทิงใจให้ฝึกศึกษาด้วยการสร้างคุณสมบัติภายนอก และภายในให้ดึงดูดความสนใจ ทั้งหมดนี้ย่อมนำมาซึ่งการบรรลุวัตถุประสงค์ทางการเรียนได้ดี

2. แบบเรียนมีประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด ตามสูตร $E_1/E_2=80 / 80$ ของชัยยงค์ พรหมวงศ์ จากผลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า คะแนนแบบฝึกหัดในแบบเรียน () นักเรียนทำได้จนถึงเกณฑ์ 80 และคะแนนวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังจากการเรียนจากแบบเรียนถึงเกณฑ์ 80 ย่อมแสดงว่า แบบเรียนนี้มีประสิทธิภาพ สามารถนำไปใช้สอนแล้วเกิดการเรียนรู้ได้อย่างแท้จริง

3. แบบเรียนที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นนำไปใช้ในชั้นเรียน โดยการวัดความรู้ก่อนเรียน กับหลังเรียน พบว่า คะแนนหลังเรียนสูงกว่าคะแนนก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ผลการวิจัยนี้ ย่อมแสดงว่า การสอนโดยการใช้แบบเรียนนี้สามารถทำให้เกิดการพัฒนาทางการเรียนได้เป็นอย่างดี

4. ผลจากการสอนโดยการใช้แบบเรียนที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าการสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 แสดงว่า การเรียนการสอนด้วยการใช้แบบเรียนประกอบการสอนให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าการสอนปกติอย่างชัดเจน ทั้งนี้เนื่องจากการพัฒนาแบบเรียนของผู้วิจัยได้ดำเนินการอย่างมีกฎเกณฑ์ และเป็นกระบวนการ โดยยึดแนวทางการพัฒนาที่สำคัญ 4 ด้าน คือ ด้านพัฒนาการทางศิลปะ ด้านเนื้อหาตามหลักสูตรประถมศึกษา ด้านโครงสร้างเนื้อหาเชิงวิจารณ์ศิลปะ และการออกแบบหนังสือ อาจกล่าวได้ว่า แนวทางการพัฒนาดังกล่าว ครอบคลุมทั้งทางด้านเนื้อหา และทางด้านรูปแบบของแบบเรียน

การเรียนการสอนศิลปะศึกษา เรื่องการเรียนรู้คุณค่าทางศิลปะซึ่งเป็นเนื้อหาหลักของแบบเรียนฯ นี้เดิมเคยเป็นวิชาที่ผู้เรียนไม่ค่อยสนใจเพราะตามปกติผู้สอนมักสอนแบบบรรยาย และขาดกิจกรรมเชิงปฏิบัติวิชาจึงขาดแรงจูงใจที่จะให้ผู้เรียนอยากศึกษา (Michael, 1983: 41-43) แบบเรียนศิลปนิยามที่มีอยู่ก็เน้นทางด้านเนื้อหา หรือประวัติความเข้มามากกว่าการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เกิดความซาบซึ้ง แบบเรียนศิลปศึกษาที่มีอยู่เดิมก็ไม่เน้นให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าทางศิลปะ กลับเน้นกิจกรรมสร้างผลงานเป็นหลัก จากสาเหตุของการขาดการฝึกทางด้านการเรียนรู้คุณค่าหรือทางด้านสุนทรียภาพนี้ จึงทำให้ผู้เรียนยัง

คงมองศิลปกรรมอย่างไม่เข้าใจ (Hurwitz, 1977) ต่อเมื่อได้เรียนรู้ผ่านกิจกรรมที่แบบเรียนของผู้วิจัยนำเสนออย่างเป็นระบบจึงทำให้ผลสัมฤทธิ์ของคะแนนจากกลุ่มทดลองมีมากกว่ากลุ่มควบคุมที่ได้รับการสอนตามปกติอย่างเห็นได้ชัด

ข้อเสนอแนะจากงานวิจัย

1. ข้อเสนอแนะสำหรับผู้สร้างแบบเรียน ควรจัดเนื้อหาให้เหมาะกับวุฒิภาวะของเด็ก เนื้อหาควรให้ครอบคลุมขอบเขตของศิลปศึกษาไม่ควรเน้นเฉพาะศิลปะปฏิบัติเท่านั้น การส่งเสริมให้นักเรียนซาบซึ้งในความงามหรือการเรียนรู้คุณค่าทางศิลปะของนักเรียนก็มีความจำเป็นสำหรับนักเรียนทุกระดับชั้น กิจกรรมในแบบเรียนควรบรรจุสิ่งแปลกใหม่ และน่าสนใจ ผู้เรียนจะได้สนใจศึกษาอย่างสนุกสนานเพลิดเพลิน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ใช้แบบเรียนฯ ทั้งครู และนักเรียนควรตระหนักว่าแบบเรียนศิลปศึกษาในระดับประถมศึกษาไม่ใช่หนังสือที่เน้นหนักด้านวิชาการ แต่เป็นหนังสือสำหรับใช้แทนสื่อการเรียนประเภทภาพ และเป็นแบบฝึกหัดทำกิจกรรมทางศิลปะของนักเรียน ภาพประกอบในแบบเรียนจะเป็นตัวอย่างศิลปกรรมให้นักเรียนดูได้ทันที เป็นการลดภาระแก่ครูในการหาศิลปกรรมมาให้นักเรียนชมจนครบถ้วน กิจกรรมศิลปศึกษายังเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้

ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยต่อไป

1. การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาหลักการ และแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้คุณค่าทางศิลปะโดยใช้แบบเรียนเป็นสื่อดำเนินกิจกรรม แบบเรียนฯสามารถเสนอกิจกรรมได้เพียงบางกิจกรรมเท่านั้น (แบบเรียน สำหรับการวิจัยครั้งนี้เสนอกิจกรรมการวิจารณ์ศิลปะ) มีกิจกรรม และเทคนิคการสอนการเรียนรู้คุณค่าทางศิลปะมากมาย โดยเฉพาะในระดับประถมศึกษานั้น ในต่างประเทศให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก (Hurwitz, 1977) จึงควรมีการวิจัยเรื่องนี้โดยตรง เช่น สสำรวจสภาพการจัดกิจกรรมการเรียนรู้คุณค่าทางศิลปะ

ในประเทศไทย เสนอแนวทางการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการส่งเสริมให้นักเรียนรู้คุณค่าทางศิลปะหรือชื่นชมศิลปะ และวิเคราะห์หลักสูตรประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษา ในเรื่องการเรียนรู้คุณค่าทางศิลปะหรือความชื่นชม หรือ ศิลปนิยมนี้

2. ควรมีการวิจัยเรื่องการวัดผลประเมินผลเชิงจิตพิสัย (Affective Domain) สำหรับเรื่องการเรียนรู้คุณค่าทางศิลปะในระดับชั้นต่าง ๆ เพื่อเป็นแนวทางการวัดผล ประเมินผลการเรียนรู้คุณค่าทางศิลปะได้เหมาะสม ต่อไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย